

O avtorju

Piotr Paziński je poljski pisatelj, esejist, literarni kritik in prevajalec, rodil se je leta 1973 v Varšavi, kjer je študiral filozofijo. Od leta 1992 do 1997 je delal kot novinar zamejskega podlistka časopisa *Gazeta Wyborcza*. Leta 2005 je doktoriral iz literature, na temo Joyceovega Ulikseasa. Od leta 2000 je glavni urednik časopisa poljske judovske skupnosti *Midrasz*. Je avtor dveh romanov z judovsko tematiko – za svoj prvenec *Penzion* (2009), katerega prevod je pred nami, je leta 2012 dobil nagrado Evropske unije za književnost, drugi roman *Ptičje ulice* (2013) pa je bil deležen številnih pozitivnih kritik. O Jamesu Joycu je izdal dve monografski publikaciji: *Labirint in drevo* (2005) in *Dublin z Uliksesom* (2008). Njegova zadnja knjiga *Oguljena resničnost* (2015) je zbirka študij in esejev, ki poleg Joycea govorijo o Borgesu, Kafki, Celanu, Schulzu in še nekaterih drugih poljskih pisateljih.

O prevajalcu

Slovenski književnik, prevajalec in glasbenik **Klemen Pisk** se je rodil leta 1973 v Kranju. Kot literarni prevajalec iz poljščine je spomladi 2003 dobil štipendijo Inštituta za kulturologijo v Varšavi. Od 2006 do 2009 je živel v Vilniusu, kjer se je izpopolnjeval iz litovskega jezika, iz katerega prav tako prevaja. Leta 2009 se je udeležil 2. svetovnega kongresa prevajalcev poljske literature v Krakovu. Oktobra 2015 je v Vilniusu prejel posebno priznanje Litovskega kulturnega inštituta za zasluge pri promociji litovske literature po svetu. Iz poljščine je prevedel tri drame Janeza Pavla II., romane Jerzyja Pilcha in Tomka Tryzne ter izbor poezije Krzysztofa Siwczyka, iz litovščine pa antologijo sodobne litovske kratke proze, romane Sigitasa Parulskisa, Kazysa Borute, Laure Sintije Černiauskaitė, Jurge Ivanauskaitė, izbor poezije Tomasa Venclove ter knjige za otroke Kęstutisa Kasparavičiusa. Uredil je izbor poezije Czesława Miłosza (*Zvonovi pozimi*, 2008) in antologijo sodobne latvijske poezije (*Dzeja*, 2016).

Kot pesnik je opozoril nase s prvo pesniško zbirko *Labas vakaras* (1998), tej sta sledili *Visoko in nagubano prapočelo* (2000) in *Mojster v spovednici* (2002). Piše tudi radijske igre (*Lahko noč, Matija Čop*, izvedba 1998), kratko prozo (*Pihalec*, 2007) in literarne kritike (*Stihi pod nadzorom*, 2004). Njegove knjige so v prevodih izšle na Poljskem, Slovaškem in Češkem. Kot pevec, kitarist in avtor večine skladb je s skupino Žabjak bend izdal zgoščenki *Doktor piska počasni swing* (2001) in *Aristokrat* (2004).

Klemen Pisk: *Kjer se sedanost srečuje s preteklostjo*

Že več kot 1000 let je minilo, odkar so se na poljskem ozemlju pojavili prvi judovski priseljenci, ki so bili večinoma trgovci s slovanskimi sužnji in tam niso ostali dolgo časa. Prve, sicer majhne judovske skupnosti so na Poljskem obstajale že v 13. stoletju, v naslednjih stoletjih pa je Poljska postala pribežališče Judov iz vse Evrope. Za to je imel največ zaslug poljski kralj Kazimir Veliki, ki je bil znan kot zaščitnik Judov na Poljskem, saj jih je leta 1334 osvobodil nemškega pravnega reda. Od takrat pa vse do srede 17. stoletja je bila Poljska ena izmed najprijaznejših držav za judovsko skupnost, toda ko je poljsko-litovska zveza zaradi vojn in verskih sporov med katoliki in protestanti začela slabeti, se je znatno poslabšal tudi položaj za tamkajšnje Jude.

Po razdelitvi Poljske med Rusijo, Prusijo in Avstrijo leta 1795 so Judje postali podvrženi pravu teh držav, to pa je večinoma pomenilo mnogo slabše pogoje od nekdanjih. Posebej slab je bil položaj Judov v Ruskem cesarstvu, kjer se je krepil antisemitizem in so morali Judje prebivati na omejenih območjih. V 19. stoletju so se pojavile velike spremembe – Judje so se preselili v velika mesta, kjer se je rojeval judovski proletariat. V začetku 19. stoletja so v Prusiji in Rusiji Judom priznali državljanske pravice. Nastale so judovske politične organizacije, konzervativne, socialistične in sionistične, precejšen del judovskega proletariata pa je podpiral komunizem. Ko je Poljska leta 1918 spet pridobila samostojnost, je na njenem ozemlju živelo več kot tri milijone Judov, kar je predstavljalo eno večjih judovskih diaspor na svetu. Antisemitizem se je takrat krepil tudi na Poljskem.

Nacistična Nemčija je kmalu po zasedbi Poljske leta 1939 začela organizirano akcijo množičnega iztrebljanja judovskega prebivalstva, tako imenovani holokavst. Ubitih je bilo več kot 90 odstotkov poljskih Judov. Mnogi med njimi so se borili in umrli kot vojaki poljske vojske, toda večina je končala v koncentracijskih taboriščih, kot so Auschwitz, Treblinka, Majdanek itd. Izmed vsega 200 000 preživelih se jih je po vojni večina odločila emigrirati v novonastalo državo Izrael, ZDA in Južno Ameriko. V šestdesetih letih so poljski komunisti mnoge prisilno izselili in tako je danes na Poljskem ostalo vsega okoli 10 000 Judov, čeprav je število tistih z judovskimi koreninami najbrž precej višje.

Roman Piotra Pazińskiego Penzion je pripoved o poljskih Judih – o tistih, ki še vedno živijo na Poljskem, pa tudi o tistih, ki so tam živeli nekoč, danes pa ostajajo navzoči v zavesti in spominu naslednjih generacij. Zgodba je preprosta, čeprav se odvija na več časovnih ravneh in je prepletena z judovskimi anekdotami in biblijskimi parabolami. Začne se s prihodom glavnega junaka, mladeniča iz Varšave v letovišče, kjer je kot otrok pogosto preživel čas z babico. Zdaj v penzionu sreča nekaj ostarelih gostov – to so Judje, ki so preživeli holokavst in se ga spominjajo kot majhnega dečka. V penzionu se preteklost srečuje s sedanjostjo, vse se odvija kakor v snu, kakor da bi tam od mrtvih vstali duhovi umrlih, z njimi vred pa tudi vsi njihovi prepiri, pomenkovanja in nekdanji pripetljaji. Za starejše se zdi preteklost tako blizu, da je skorajda mogoče stopiti vanjo, toda njihov luknjičast spomin načenjajo najrazličnejše starostne blodnje. Spoznanje, da so pravzaprav zadnje priče predvojnega sveta poljskih Judov, je za junaka tragično, zato se čuti dolžnega, da jim na jesen življenja stoji ob strani. V romanu, iz katerega žari človeška toplina, hkrati pa ga prežema rahla ironija, je poglobljeno prikazano, na kakšen način je judovska tradicija še vedno ohranjena na Poljskem in kako je pravzaprav raznolika. Zgodba se pred nami odvija v obliki dialoga ljudi z različnimi usodami – njihove razprave o temeljnih vprašanjih kakor da nimajo konca. Čeprav se starejša generacija počasi poslavlja, pa naloga preživelih ostaja enaka – judovska dediščina lahko na Poljskem preživi tudi z obujanjem mrtvih, ki postajajo enakovredni partnerji v razpravah o najrazličnejših sodobnih judovskih vprašanjih.